

FENÁKEL JUDIT

ÜDVÖZLET
ALTOR-
NYÁRÓL

Kedves Főnököm!

Mivel úgy döntöttél, hogy előbb Párizs, aztán Krakó helyett inkább Altornyáról íratsz velem riportsorozatot, tisztelettel bejelentem, elkezdtem a munkát. Mindenekelőtt lakást próbáltam szerezni, ugyanis a szállodát — ahová intenciód szerint költözni kellett volna — néhány éve renoválják. Háromnapos itt-ott lakás után végre találtam egy szobát a város közismert honpolgárának házában. A leveleket — amennyiben lesznek — ezután kérem Czirbus Lajos címére küldeni. Hamarosan jelentkezem a nyitó riporttal.

Addig is üdvözetem küldöm Altornyáról,

Czimer Miklós

Az idegenvezető hivatalos szövege, amelyet a városnéző séták alkalmával — elsősorban külföldi turistacsoportok tájékoztatására (eddig egy alkalommal), de szükség szerint belföldi érdeklődők kérésére is (évenként mintegy két alkalommal) — elmond:

„Kedves Vendégeink!

Szeretettel üdvözljük Önöket a fekete tátikák városában, Altornyán. Városunk a múlt század derekán a hasonnevű Altornya község helyén tette meg első lépéseit a várossá fejlődés útján. Az alig 500 lélekszámú falu urbanizálásában múlhatatlan érdemeket szerzett Guba Márton (1812—1893) virágkertész — úgy is mondhatnánk, a virágok művésze —, aki a kedvező alföldi talajon a rózsaszín tátika és a lila árvácska keresztezéséből létrehozta a fekete tátikát, városunk egyedülálló specialitását. Ezzel a különös virággal — leánygyermek halála alkalmából — teleültette a falut úgy, hogy nem maradt utca fekete tátika nélkül. A környékbeliek csodájára jártak Guba Márton virágjának, s rádöbbenek, hogy Altornya a kedvező körülmények folytán a virágkertészet paradicsomává válhat. Ezzel megindult az alföldi kertészek bevándorlása és letelepedése. Így került ide — mint virágszerető ember — jó néhány évtizeddel később a nyugalomba vonuló híres úszóbajnok, Sroppner Iván (1879—1941) is, aki viszont az úszósportot lendítette fel olyan sikerrel, hogy a város, érdemei elismeréséül,

közfürdőt létesített — eredeti formájában ma is látható az Arvácskai utca sarkán —, s a kiváló létesítményt róla nevezte el. Az épületet eklektikus stílusban tervezte Brüll János építész, a rajta látható órát az elefántcsont utánzat mutatókkal Széki Csaba helybeli órásmester készítette.

A Kossuth tér jelenlegi alakzatát a század elején nyerte el. A városházát gróf Eszterházy Rudolf mezőszéksósi kúriájának mintájára ugyancsak Brüll János építész tervezte; az előtte létesített parkban látható Guba Márton és Sroppner Iván mellszobra. A városházával szemben a Táncsics Mihály Művelődési Ház — épült 1959-ben a régi Gyurica-féle cukrászda helyén. A város óriási anyagi áldozatok árán építette az 54 helyiségből álló kulturális objektumot, amelyben mozi, színházterem, 8 szakkör és egy falatozó üzemel. A művelődési ház jobb oldalán tekintsek meg a Sroppner-cukrászdát — az úszóbajnok fia nyitotta meg 1937-ben —, egy ízben tejeskávét és vajassüteményt fogyasztott benne Lóbarsz Endre, hazánk nagy természettudósa. (Lásd bal oldali negyedik asztalon a lapra erősített fémtáblát.) A kultúrház bal oldalán — pillanatnyilag eltakarják az állványok — láthatják kedves vendégeink az Árpád szálló és étterem épületét, amelyen jelenleg korszerűsítési munkálatok folynak. Az átépítés után ez lesz a középalföld hetedik legkorszerűbb vendéglátó egysége, amely egy-szerre 197 szállóvendég befogadását teszi lehetővé. Mellette tekintsek meg az ugyancsak Guba Mártonról elnevezett kertészeti technikumot, amelyben a környékbeli fiatalok sajátítják el a legkorszerűbb kertészeti ismereteket.

A város neves intézménye még a versenystálló — a lovakat két évvel ezelőtt profiltisztítás, címén a budapesti istállókba csoportosították át —, a vadonatúj autóbuzsmegálló, és az önkiszolgáló illatszerbolt, amely nagy áteresztő képessége révén mutatja a modern kereskedelmi módszerek előnyét a hagyományos formákkal szemben.

Kedves vendégeink, hölgyeim és uraim, érezzék jól magukat Altornyán.”

Bejegyzés az IBUSZ helyi kirendeltségének panaszkönyvébe:
„Rövid város, hosszú duma

egy átutazó.”

CZIMER MIKLÓS RIPIORTJA:

ÜDVÖZLET ALTORNYÁRÓL

1. HÁZAK ÉS UTCÁK

Kisváros az alföld közepén. Sok por, sok napsütés, sok virág. F fiatal város, rövid története nem tartogat meglepő fordulatokat. Helyi különlegessége a virág, abból is a Guba Márton-féle fekete tátika. Ez a gyászkalapra emlékeztető növény benőtte az utcákat, s ha a szél végigsöpör a tátikasorok között, úgy tűnik, mintha apró emberek temetési menete haladna előre.

A város az ifjúságra jellemző buzgalommal építgeti a maga hagyományrendszerét. Elsősorban Guba Márton egykori virágkertész emlékeire támaszkodik a legendateremtésben, hiszen a hagyományok jó része valamilyen legendának köszönheti születését. Az altornyai legenda azt tartja Guba Mártonról, hogy kislánya halála miatti gyászában teremtette meg a fekete taticát, hadd gyászoljon vele legigazabb barátja, a természet is. Akár igaz, akár nem, mutatós história, alkalmas rá, hogy nyitó lap legyen egy kisváros történetében. S mivel a fekete tatica sorok valóban beszövik az utcákat, sőt az út nélküli csapásokat is, Guba Márton emléke fennmarad, tovább él a legifjabbak között.

A helyi büszkeség kétségtelenül a közfürdő. Nem méltatlanul, hiszen akármelyik nagyváros megirigyelhetné a tisztálkodásnak és sportnak ezt a remekül komfortizált középületét. A fürdő a város másik nagy fiára tereli a szót — az idősebbek talán még emlékeznek a nevére —, Sroppner Iván volt úszóbajnok is hozzájárult az altornyai történelemtkönyv megszerkesztéséhez. A híres úszó ugyanis nagy virágbolond volt, s visszavonulása után egészen a virágoknak akarta szentelni magát. A legenda szerint ezért költözött volna Altornyára. Mások viszont azt állítják, hogy a temető mellett örökölt egy házikót valami távoli nagynénitől — s más vagyona nem lévén, szerzett javait tudniillik utolsó pengőig elitta a kiváló sportember —, ide kényszerült öregségére. Ez utóbbi történet hitelességét támasztja alá, hogy Sroppner a továbbiakban egyáltalán nem jeleskedett a virágkertészetben, viszont annál inkább fellendítette, illetve bevezette az itt eddig ismeretlen úszósportot.

De térjünk vissza a fürdőhöz. Én magam is visszatérek oda minden adandó alkalommal, hiszen ez az egyetlen ténylegesen összkomfortos épület Altornyán. Nem sikerült kiderítenem a titkát, de tény, hogy ha a város területén mindenütt kiszáradnak a vízcsapok — mert csapok vannak —, itt akkor is friss víz ömlik a zuhanyozókban, s más helyiségek is kifogástalanul működnek. Valóságos oázis a közfürdő, s ez nem márványoszlopaínak s a homlokzatot díszítő órának köszönhető, mint azt a kissé elfogult lokálpatriotizmus elhitetni szeretné.

Kegyelettel viseli gondját a város a versenystállónak, amely már több éve nem verseny, két éve meg csak nem is istálló, de a középületek sorában igen előkelő helyet foglal el. A tervek szerint egyszer majd nyári vendéglővé alakítják át, s erre a célra bizonyára alkalmasabb lesz, mint korábbi hivatalára. Jelenleg azonban — bár kívülről őrzi régi fényét — belül a borforgalmi vállalat raktárhelyisége.

Említést érdemel a falusi kúriát utánzó tanácsháza is, amiről első tájékoztatásomban azt hittem, hogy népművészeti múzeum, továbbá az óriási művelődési ház ötven-egynéhány szépen berendezett jobbára üres helyiségével.

A házak többségét még Altornya községtől örökölte Altornya város. Ezek földszintesek, hátul kis verandával, kert övezi őket, s a kertben sok társa között ott van az elmaradhatatlan fekete tatica. Emeletes ház mindössze nyolc vagy tíz akad, ebből kettő már a hatvanas években épült, modern lakóház-építkezésünk modorában. Van bennük parkettás szoba, erkély, fürdőszoba és angol WC, csak éppen a víz hiányzik. Ezért a sarki artézi kút ugyanolyan demokratizáló központja a közvéleménynek, mint az igazi falukban, ahol ez a természetes állapot. Esténként itt áll sorban a parasztasszony, az orvosnő, a tanácselnök fia és a rendőrkapitány, mert vízre mindenkinek szüksége van, s a vizet csak a jó öreg artézi kutaktól kapják meg az altornyaiak.

Következik: AZ ÖREGEK TÖRZSASZTALA

Oszikám!

Megint kibaltázott velem a cég, de ez neked se újdonság. Itt senyvedek a legkoszosabb, legunalmasabb, legalföldebb alföldön, megfosztva attól, hogy egyetlen szenvedélyemnek, a fürdésnek hódolhassak. Itt ugyanis fürödni csak a közfürdőben lehet, de még mosdani meg inni is, hogy egyéb szükségleteimről ne is beszéljek. Napok óta székrekedés kínoz, mivel 11 előtt nemigen jutok le a fürdőbe, márpedig az én vekkerem reggel 8-ra van felhúzva. Ezért kérek:

1. Küldj nekem valami tisztességes hashajtót, ami nagyobb zűrt nem csinál.

2. Szaladj fel a lakásomra — kulcs a szomszédban — és keresd meg a zseblámpámat. Ott lesz valahol az íróasztalom második fiókjában a csavarhúzó, sörnyitó és egyéb kacat között. Itt tudniük csak a főtér világításában lehet bízni, a mellékutcák 7 óra után olyanok, mint kedves házigazdám koponyája belülről. Címem: Czirbus Lajos, Szegfű u. 7. Minden utcának virágneve van, ne hogy összetéveszd valami más növényzettel.

Egyelőre legjobb komám a táskarádió, amíg Czirbus elvtárs ki nem szekirozza a lakásból. Kitűnő ember a házigazdám, hallotta valahonnan, hogy Nyugaton sok a táskarádió, s azóta minden Szokol-tulajdonost az imperializmus titkos ügynökének gondol. Nem balhézhatok össze vele, nemcsak azért, mert szobát adott nekem — a szállodát két éve felújítják —, hanem azért se, mert várostatya, köztisztletnek és köznevetségnek örvend.

Nem untatlak tovább, a többbit szóban. A lányoknak küldtem képeslapot, hogy élnek nélkülem?

Ölel:

M i k l ó s

CZIMER MIKLÓS RIPIORTJA:

ÜDVÖZLET ALTORNYÁRÓL

2. AZ ÖREGEK TÖRZSASZTALA

Két törzsasztal ismeretes a Sroppner-féle cukrászdában. Az egyik a kertészeké, a másik a napszámosoké. Altornyán ugyanis így oszlik meg a társadalom: vannak kertészek és vannak napszámosok. A kétféle elnevezésnek ma már inkább műemlék jellege van, semmint valóságos tartalma. Kertészek és napszámosok ugyanis békés egyesülésben élnek a Fekete Tátika kertészeti termelőszövetkezetben, ahol állítólag kiválóan keresnek Guba Márton virágaival.

A kertészek asztalánál Veresdi Tóth Antal elnököl. Hatvanas, ezüstfejú, szikár ember, s a kertészekhez annyi köze van, hogy apjának nagy jövedelmű kertészete volt 30 évvel ezelőtt. Tulajdonképpen örökölte az elnöki tiszteletet, s a napszámosok törzsasztalától kijáró mélységes megvetést, amit a helyesírásban járatos férfiú fensőbbségével visel el. Egyébként ügyvéd, azaz ügyvéd volt, ezért a cukrászdában doktor úrnak szólítják. Mintegy hatan-nyolcan ülnek az asztalánál, de esténként néha tizenkettőre is összeszaporodnak. Va-

lamennyen hozzá hasonló öregurak: a polgári iskola nyugalmazott igazgatója, a volt városi főorvos, a volt városi főkertész, a volt anyakönyvvezető meg a Guba-ház jelenlegi gondnoka. Igazi lokálpatrióták, szívük szüntelenül városukért dobog, ez ki is tölti hétköz- és vasárnapjaikat. Veresdi Tóth Antal egy nagyobb monográfián dolgozik évek óta, amelyben Altornya város történetét írja le — különös tekintettel Guba Mártonra és a versenystállóra — tervei szerint 240 oldalon. A helybeli újság már több ízben közölt belőle figyelemre méltó szemelvényeket.

Nem kevésbé jelentős a volt anyakönyvvezető fáradozása sem, aki tenyérnyi udvarán mintakertészetet létesített, s a két ágyasba zsúfolt virágokat kis táblácskákkal látta el, mindegyiken föltüntetve a városban meghonosodásuk idejét.

A volt városi főorvos szintén a virágok szerelmese. Tőle kérik kölcsön a kertészeti szakkönyveket, házikönyvtárában ezeket gyűjtötte össze, s bár gyakorlati kertészkedéssel nem foglalkozik — kis területen virágokat nevelni véleménye szerint barbár szokás —, a korszerű kertészetről kidolgozott koncepcióit bármikor szívesen bocsátja a hallgatóság rendelkezésére.

A törzsasztal más tagjai is készséggel foglalkoznak városuk jövőjével, a kertészkedés perspektívaival, a hagyományörzéssel, az úszósport fejlesztésével; szóval igazán alkotó öregkora élnek.

Azért senki se gondolja, hogy a köz hasznáért csak a kertészek törzsasztala áldozza fel idejét és energiáját. Semmivel se kevesebbet tesznek városukért, s nem kevésbé lokálpatrióták a napszámosok sem. Ők szállnak síkra a városban elszaporodó szünyogok kiirtásáért, ők kelnek ki magukból a piaci árak burkolt fölemelése és a magángépkocsik úrhatnám divatja ellen. Ők azonban a várospolitikát osztályalapokon művelik, szem előtt tartva a proletariátus és a vele szövetséges parasztság érdekeit. Nem feledkeznek el róla, hogy a kertészek asztalánál végeredményben polgárok ülnek, valamint hogy a proletárforradalom győzelme nélkül sose juthattak volna törzsasztalhoz a Sroppner-féle cukrászdában.

Vezérük Czirbus Lajos, a városi tanács tagja, hajdani cipézmester, a munkásmozgalom fáradhatatlan harcosa, aki már 1936-ban munkásindulókat énekelt a városi dalárdában.

A két asztal — sajnos — olthatatlanul gyűlöli egymást, s még a helyi népfrentbizottságnak se sikerült összebékítenie az egymásnak feszülő erőket, amelyek egyesülve beláthatatlan tettekre lennének képesek. Így azonban a szétforgácsoló energiát leköti az ellenségeskedés, amit Czirbus Lajos forradalmi gyűlöletnek nevez, mondván: „sose aludhat ki bennünk az osztály-ellenség forradalmi gyűlölete”.

A két törzsasztalnak nem elhanyagolható szerepe van a közvélemény alakításában, hisz hatásuk alól se kertész, se napszámos ivadék nem vonhatja ki magát.

Következik: HELYSZÍNI TÁRGYALÁS

Kedves Főnököm!

Én csak töröm magam ezen az undok Altornyán, ti viszont nem tördelitek be a riportom a lapba. Nem így egyeztünk. Arról volt szó, hogy vasárnap jön az első rész. Pénzem fogytán, küldjetelek egy kis ellátmányt.

Üdv.:

M i k l ó s

Miklós!

Nem is tudom, mit kezdünk veled. Ez nem irodalmi riport, megmondtuk jóelőre. Te csak firkálsz itt mindenféle törzsasztalokról, ráadásul nem is titkolt iróniával. Hogy képzelted ezt egyáltalán? Nekünk termelési eredmények kellene, tudósítás a város életéről. Fél mondatban említed a kertészeti tsz-t, ahol állítólag kiválóan keresnek az emberek. Mi az, hogy állítólag? A te dolgod utánanézni a tsz-irodán: mit termelnek, hogyan gazdálkodnak, milyen nehézségekkel küzdenek? A város közéletéből kiválasztottad az öreg naplopókat, ez nem érdekli az olvasót. Írj inkább a tanácsi vezetéről, a tömegszervezetekről, hogyan dolgozik a népfront, a KISZ meg a többiek. Aztán itt van a városfejlesztés, az egészségügy, a közművelődés, megannyi érdekes téma. Te ehelyett kigúnyolod a munkásmozgalom veteránjait, akiket — meglehet, ma már elmaradnak a korszerű követelményektől — nincs jogunk pellengrére állítani. Az első részt átpofoztuk, hogy közölhető legyen, a másodikat nem hozzuk. A pénzt másodikán kiutaljuk, egyelőre kimerült a keret.

Üdvözl:

Olvashatatlan aláírás

CZIMER MIKLÓS RIPORTJA:

ÜDVÖZLET ALTORNYÁRÓL

3. HELYSZÍNI TÁRGYALÁS

Altornyanak természetesen nincs bírósága. Annál nagyobb szenzációnak számít, ha a járásbíróság „kiszáll” a helyszínre, és a tanácsháza nagytermében tart nyilvános tárgyalást. Erre csak ritkán kerül sor, évenként, kétévenként egyszer, s olyan bűnügyekben, amelyekben a szűk körű bírói tanács ítélezése mellett az ismerős nyilvánosság erkölcsi ítélete is megkívántatik. Utoljára — mondják a bennszülöttek — két évvel ezelőtt a Temető sori bicskázás készítette a bíróságot, hogy a helyszínen tárgyaljon. Az pedig nagy ügy volt, halálosan nagy ügy, az áldozat behalt, az elsőrendű vádlott pedig 15 évi börtönt kapott érte.

Nos, két év után ismét vendégül láthatta Altornya a járásbíróság dr. Sziklai nevezetű büntetőbíróját — ő foglalkozott annak idején a Temető soriakkal is —, valamint a járási ügyészt és egy ugyancsak külhoni védőügyvédet. Az ülnöki tisztet két közmegebecsülésnek örvendő helybeli polgár: egy tsz-nyugdíjas és egy tanítónő töltik be.

Nem mindennapi bűncselekmény váltotta ki ezt a sürgés-forgást, a jogászok szaknyelvén így minősítik: ifjúság elleni büntett. Súlyosbító körülmény, hogy pedagógus követte el, méghozzá a gondozására bízott fiatalok személyn. (Valahogy így mondják a szakemberek.)

A vádirat alapján a tényállás a következő: Biczók Sarolta, mint a középiskolás kollégium nevelőtanára éjszakai szolgálatot teljesített, s szokása szerint ellenőrizte, betartják-e a hálószobákban a házirend előírta takarodót. Végment a sötét szobákon — mindent rendben talált —, majd a 3-as számú

lakószobában váratlanul megállt P. Gizella ágya mellett, s a 16 éves kislányt előbb csak szólógnatni, majd becézni, sőt simogatni kezdte. A susogásra nemcsak P. Gizella, hanem egyik szobatársnője is felébredt, aki azonban csak árnyékot látott a szobán átsuhanni, és a távolodó lépéseket hallotta. A személyazonosságot nem állapíthatta meg azonnal, de P. Gizella néhány másodperc múlva sirással küszködve panaszolta el neki a történeteket. Másnap reggel együtt tettek jelentést a kollégium igazgatónőjének, aki a történeteket írásban rögzítve továbbította a fölüttes hatóságnak. A fölüttes hatóság megtette a szükséges intézkedéseket, Biczók Saroltát állásából azonnali hatállyal felfüggesztette, ügyét pedig átadta az igazságszolgáltatásnak.

Ennyi. Ezek után elképzelve, hogy Altornya apraja és nagyja felfokozott izgalommal várta a bíróság és Biczók Sarolta megjelenését a városban.

Czirbus Lajos személyes közbenjárásának köszönhettem, hogy tíz perccel a tárgyalás megkezdése előtt egyáltalán helyet kaptam a tanácsteremben. A bíróság pontosan kezdett. Dr. Sziklai Péter mozdulatlan arcáról nem tudtam leolvasni, hogy akár a szóban forgó bűncselekmény, akár a fölüttöbb zsúfolt tanácsterem valamilyen érzelmet váltott ki belőle. Rutinos, s a szakmába belefáradt embernek látszott, akinek a tyúktolvajlás meg az emberölés egyforma szenzáció, illetve egyformán hétköznapi esemény.

Elöljáróban elmondta, hogy a zárt tárgyalástól csak a cselekmény nagy társadalmi veszélyessége miatt, s igen magas engedéllyel tekintettek el, egyes részletek kiderítése azonban így is zárt ajtók mögött történik.

Ezután lépett be a vádlott. A hallgatóság felmorajlott, az elől ülő iskolás lányok szájuk elé kapott kézzel kuncogtak. Mi tagadás, Biczók Sarolta nem nyerhette meg még az előzményeket nem ismerő idegen rokonszenvét sem. A hozzá hasonló nőkre nem azt mondják: magas, hanem: hosszú. Nem azt mondják: vékony, hanem: lapos. Arca nem pirospozsgás, hanem veres, haja nem szőke, hanem szalmaszínű. Határozottan férfias megjelenése — a sötét angolkosztüm, a formátlanul hátrasimított rövid haj, a gumitalpú nyersbőr félcipő — már eleve ellene vallott. Igyekezett hátat fordítani a hallgatóságnak, de a kérdésekre hangosan, jól érthetően, pedagógus beidegzéssel válaszolt.

- Neve?
- Biczók Sarolta.
- Született?
- 1933. Békéssámson.
- Anyja neve?
- Shik Anna.
- Apja foglalkozása?
- Tsz-tag.
- Testvére van?
- Három.
- Iskolai végzettsége?
- Pedagógiai főiskola.
- Családi állapota?
- Hajadon.

Az iskolás lányok válla megrázkódott a nevetéstől. Rövid kérdések, rövid válaszok követték egymást. Erre a kérdésre: — Jelenlegi foglalkozása? — késve érkezett a felelet.

- Nincs.
- Mikor dolgozott utoljára?
- Pontosán tíz hónappal ezelőtt.

A bíró fölnézett egy pillanatra, talán először nézte meg a vádlottat.

— Sehol nem dolgozott?

— De igen. Három hétig egy konzervgyárban.

Aztán a bíró fölolvasta a vádiratot.

— Megértette, mivel vádolják?

— Megértettem.

— Bűnösnek érzi magát?

— Nem.

— Kérem, mondja el, mi történt a vádbeli nap estéjén attól kezdve, hogy ön szolgálatba lépett.

Biczók Sarolta percnyi gondolkodás nélkül kezdett beszélni. Színtelen, de szabatos mondatai arra engedtek következtetni, hogy ezeket a dolgokat már sokadszor ismétli el.

— A kollégiumban laktam, a szolgálat nálam tehát nem úgy kezdődött, mint kint lakó kartársaimnál. Tulajdonképpen állandóan szolgálatban voltam. Az említett napon vacsora előtt bementem az igazgatónőhöz, hogy az utasításait meghallgassam. Megtudtam tőle, tegnap este a 3. és 4. hálószobában hangos viháncolás volt, és a másik nevelő csak jóval takarodó után tudta lecsendesíteni a lányokat. Kérte, fokozottabban ügyeljek a két szoba rendjére.

Csupa jelentéktelen dolgot mondott el, a hallgatóság már-már ásítózni kezdett. Én is inkább a vádlott személyére, semmint szavaira figyeltem. Megállapítottam, hogy unalmas tanár lehet, az illetet nem szeretik a diákok. Száraz és érzéketlen, kollégiumban még elviselhetetlenebb, mint tanítási órán. Amikor elbeszélésében elért az éjszakai ellenőrzésig, a bíró rászólt:

— Innen egész részletesen kérem.

— Az 1. és 2. szobában sötét volt, zaj nem hallatszott. Ezért éppen csak megnyitottam az ajtót és továbbmentem. A hármashoz még láttam egy olvasólámpa fényét, de ahogy a kilincsré tettem a kezem, sötét lett odabent. Beléptem a szobába. Mindenki alvást tettett. Csöndesen kérdeztem: — kinek van olvasólámpája? Ugyanis olvasólámpák — az asztalhoz rögzítve persze — csak a tanulószobában vannak. Az áramot magánkészülékkel fogyasztani a házirend szerint tilos. Összeszedtünk már több lámpát, kávéfőzőt, hajszárító gépet, sőt rádiót is. Én a házirendhez tartottam magam. A kérdésre senki nem válaszolt. Most már hangosabban elismételtem: — kinek van olvasólámpája? Megint csend. Őszintén szólva Peles Gizellára gyanakodtam, ő már sokszor vétett a házirend ellen, s egy alkalommal éppen tőle koboztunk el Unipress kávéfőző készüléket is. Azonkívül mindig ágált a 9 órai lefekvés ellen, azt mondta, hasznosabban tölthetné az időt, ha esténként valamelyik kötelező olvasmányt olvasná, s nem a sötétben bámulna maga elé. Ismerve az előzményeket, az ágyához léptem, föléhajoltam és megkérdeztem: — ébren van, Peles?

(A bíró közbevető kérdése.)

— Magázza a tanítványait?

— Igen, még kezdő nevelő koromban megszoktam a magázást. Akkor ugyanis csak néhány évvel voltam idősebb a diáklányoknál, s féltem, hogy a tegezés túlságosan bizalmaskodásra jogositja fel őket.

— Kérem, folytassa.

— Tehát megkérdeztem: ébren van, Peles? Ekkor olyasmi történt, amire igazán nem számítottam. Peles Gizella szívére tett kézzel hangosan felsikoltott, és azt kiáltotta: Mit akar tőlem? Erre suttogva — hogy a többiek pihenésére figyelmeztessem — megtudakoltam, hogy talán rosszul van? De ő tovább kiáltott, és egyre ezt mondogatta: mit akar tőlem. Hisztériás lányokkal szemben

mindig tehetetlen voltam. Gyorsan kifelé igyekeztem a szobából, s az ajtóból visszaszóltam, majd reggel megbeszéljük, most aludjon el gyorsan. Mire azonban erre a beszélgetésre sor kerülhetett volna, az igazgatónő már szóba sem állt velem. Ennyit tudok elmondani.

Következik:

VALLANAK AZ ALTORNYAI BOSZORKÁNYOK.

Egykomám!

A főnök megbízásából írok, mint szerkbiz. tag. Egyszerűen nem értjük, hova akarsz kilyukadni ezzel az altornyai izével? A második rész használhatatlan, a harmadik pedig mutatja a tendenciát, hogy kizárólag a pereskedés érdekel. Ez az ügy megért volna egy folytatást. Legföljebb egyet. Figyelmeztettelek, mielőtt elindultál: ez napilap, semmi irodalmi marháskodást. Te függetlenited magad a lap igényeitől. Lelked rajta, de akkor add el másnak. Persze még meggondolható.

Üdvözl:

Kéri János

Ui.: Harag azért nincs, ha nagyon izgat ez a bíróságosdi, csináld meg, nekünk meg majd a végén írsz egy összefoglalót az egész utadról. Rendben?

*

Kedves János!

A fenét van rendben. Az írás nem kell, a költségeimet nem fizettek. Mit gondolsz, nyaralni jöttem Altornyára? Ha máskor üdülni küldtök, szerezzetek hozzá SZOT-beutalót. Legszívesebben tűzbe hajítanám az egész anyagot. De jusz se teszem, mert ez itt akkora disznóság, hogy meg kell maradnia. Legalább jegyzetekben. Ami pedig a lap igényeit illeti, ezek mondvacsinált igények. Az olvasónak igenis kellene ez az altornyai boszorkányper, ezzel szemben füttyül a kertészeti tsz termésátlagaira. Az olvasó — Jánosom — még azt is eltűrné, hogy pofájába vágjam a saját baromságait — hisz Altornya is csupa olvasóból áll —, csak érdekes legyen. Ha pedig ez se elég, akkor szarok a tisztelt olvasóra. Végeredményben a saját pénzemért az igazat is megmondhatom.

Add át kinek-kinek ami jár, neked se kívánok különbet

Czimer

NOTESZLAPOK ALTORNYÁRÓL

TANÚVALLOMÁSOK B. S. TÁRGYALÁSÁN

(A közönséget kiharancsolták. Néhányan a nagyteremből nyíló kissozóban maradtunk és — mi tagadás — hallgatóztunk.)

Peles Gizella tanúvallomásából:

BÍRÓ: Peles Gizella, a bíróság tanúként hallgatja meg Biczók Sarolta ügyében. Figyelmeztetem, hogy a törvény a hamis tanúzást büntetni rendeli. Ezekután kérem, mondja el, mi történt 196... november 11-én este?

PELES G.: (*Jócskán gömbölyű, begyes kislány, duzzogó vastag száj, hosszú, alvóbaba-szempillák, feszülő egészség.*) November 11-én, pontosan egy csütörtöki napon este Biczók tanárnő volt az ügyeletes nevelő. Olyankor mindig féltünk, mikor ő volt az ügyeletes, mert mindig hibát talált a szobarendben, és büntetést adott.

BÍRÓ: Miféle büntetést?

PELES: Hát... sokfélét.

BÍRÓ: Például?

PELES: Például elvette a másnapi kimenőnket, néha a vasárnapit is.

BÍRÓ: Folytassa.

PELES: Akkor is féltünk, és nagyon siettünk a lefekvéssel, nehogy belénk kössön.

BÍRÓ: Előző este rendetlenül viselkedtek. Így volt?

PELES: Az egyik szobatársunk csomagot kapott. Tetszik tudni, hogy van (*bizalmas kislánymosoly*), amíg abból tartott, nem lehetett lefeküdni. De másnap nem volt semmi ilyen. Időben lefeküdtünk, sőt kicsivel előbb is.

BÍRÓ: Tart-e a kollégiumban olvasólámpát?

PELES: Igen, de...

BÍRÓ: Tudta, hogy ezt tiltja a házirend?

PELES: Hallottam róla, de...

BÍRÓ: (*Félbeszakítja.*) Kapott-e korábban fegyelmi büntetést a kollégium rendjét sértő magatartása miatt?

PELES: Tulajdonképpen... nem.

BÍRÓ: Mi az, hogy tulajdonképpen?

PELES: Büntetést azt kaptam. De azt legtöbbször kaptak már.

BÍRÓ: Most magáról van szó. Sorolja fel a büntetéseit.

PELES: Sokszor volt kimenő-elvonásom.

BÍRÓ: Egyéb?

PELES: Írtak a szüleimnek.

BÍRÓ: Miért?

PELES: Cigarettaztam.

BÍRÓ: Más nem volt?

PELES: Két vasárnap későn értem haza. A kapuügyeletes felírt és beadott a szolgálatos nevelőnek.

BÍRÓ: Ki volt szolgálatban?

PELES: Biczók tanárnő.

BÍRÓ: Ő írta a levelet?

PELES: Ő.

BÍRÓ: Folytassa.

PELES: Szóval korán lefeküdtünk. Széll Ági meg is jegyezte, hogy rég voltunk ilyen jók. Elaludni persze nem tudtunk mindjárt. Kicsit még beszélgettünk a sötétben, egyszer lámpát is gyújtottam, de csak pillanatokra. Mikor elálmosodtunk, Ági azt mondta, na most már takarodó. Akkor ébredtem fel, mikor valaki az arcomba szuszogott.

BÍRÓ: Hány óra lehetett?

PELES: Utána ránéztem az órára, fél tizenegy volt.

BÍRÓ: Mi történt még?

PELES: A szuszogás után suttogást is hallottam. *(Szégyenlős csönd. Peles többször egymásután szemére húzza babaszempilláit.)*

BÍRÓ: És azután?

PELES: Felismertem a tanárnőt.

BÍRÓ: A nevét mondja.

PELES: Biczók Saroltát. Egész az arcomba hajolt, olyasmit suttogott, hogy ne féljek, és végigsimitotta a takarómat.

BÍRÓ: Olyasmit suttogott, vagy azt suttogta?

PELES: *(zavartan húzgálja a vállát)* Pontosan nem értettem, nagyon halkán mondta.

BÍRÓ: Folytassa kérem.

PELES: A takaróról a karomra csúsztotta a kezét. *(Megint csend.)*

BÍRÓ: *(Ingerülten.)* Maga itt tanúvallomást tesz. Beszéljen folyamatosan.

PELES: *(Meglépetten fölkapja a fejét, kerekre tágult szemmel bámulja a bírót, aztán kicsit elfordul, zsebkendőjével törli a szemét, de nagyon óvatosan, mert a szemhéja festve van.)* Nem olyan kellemes erről beszélni.

BÍRÓ: Ahhoz képest eleget beszéltek róla. Tessék . . .
A vádlottnak csak merev hátát, mozdulatlan fejét látom. Nem tudom, kire néz, pirul vagy sápad, nem tudom, mire gondol.

PELES: Ahogy a karomat simogatta, kicsit meg is rázott, azt kérdezte: ébren vagy, Gizi?

BÍRÓ: Tegezte?

PELES: Igen, így mondta pontosan.

BÍRÓ: Egyébként hogy szólította magukat?

PELES: Legtöbbször a teljes nevünkön és magázva. De akkor tegezett. Tulajdonképpen ettől rémültem meg.

BÍRÓ: Korábban nem fordult elő, hogy tegezte valamelyiküket?

PELES: De. Néha.

BÍRÓ: Magát például?

PELES: Egyszer engem is.

BÍRÓ: Mikor?

PELES: Egyszer bocsánatot kértem tőle: Akkor is olyan furcsán viselkedett.

BÍRÓ: Mit ért azon, hogy furcsán viselkedett?

PELES: Tegezett.

BÍRÓ: Ennyi az egész?

PELES: Elengedte a büntetést, pedig sose szokta. És megölelt. Azt mondta, csalódná bennem, ha nem lennék rendes lány. Meg azt is, hogy biztosan szeretnek engem a fiúk, olyan csinos kislány vagyok, és korán férjhez megyek. És majd jó feleség lesz belőlem. De addig vigyázzak magamra. Meg ilyeneket. A lányoknak is elmeséltem, ők se tudtak hová lenni a csodálkozástól. Attól kezdve mindig húztak velem, hogy én vagyok a kedvence, csak titkolja, de most elárulta magát.

BÍRÓ: *(Elgondolkozva.)* Jól van. Mondja tovább.

PELES: Szóval megrémültem a tegezéstől, meg a hangja is olyan lágy volt. Nagyon keményen beszélt velünk mindig. Azt kiáltottam, persze nem túl hangosan: mit akar tőlem a tanárnő? De ő nem tágitott. Egyre kérdezgette: rosszul vagyok-e, meg azt mondta: miért nem vagy hozzám őszinte, Gizi? Én mindenben szívesen segítek neked. És közben simogatta a karomat, aztán a nyakamat és a vállamat is. Még jobban megijedtem, mert a keze . . . lejjebb csúszott, a takaró alá. Azt hiszem síkíthattam, erre elengedett és kiszaladt a szobából.

Szell Ágnes tanúvallomásából:

BÍRÓ: Tehát csak azt mondja, amiről nem hallomásból értesült, hanem maga is meggyőződött.

SZÉLL Á.: *(Sokkal zavartabb, mint a barátjánője, folyton a vádlott felé sandít, láthatóan rosszul érzi magát.)* Én tulajdonképpen . . . hallottam a suttogást, de nem értettem, mit mond.

BÍRÓ: Szóval suttogást hallott? És mit látott?

SZÉLL Á.: Azt láttam, hogy valaki kisiet a szobából. Sötét volt, csak a fehér köpenyről gondoltam, ez biztosan nevelő lehetett. De Gizi — bocsánat — Peles Gizella olyan állapotban volt, hogy azt úgy nem lehet kitalálni.

BÍRÓ: Milyen állapotban?

SZÉLL Á.: Sírt és vörös volt, és azt hajtogatta, hogy ez borzasztó, ez borzasztó.

A VÉDŐ KÉRDÉSE: Fordult-e már elő, hogy Peles Gizella magát vagy más szobatársát felébresztette éjszaka?

SZÉLL Á.: *(Ijedten.)* Régebben igen.

VÉDŐ: Milyen régen?

SZÉLL Á.: Elsőben. Nagyon nehezen szokott meg a kollégiumban. Földszinten aludtunk, és Gizi attól félt, hogy éjszaka bemászik valaki az ablakon. Gyakran álmódott ilyesmit. Olyankor sírt, és persze, mi felébredtünk.

VÉDŐ: Köszönöm.

A kollégium igazgatónőjének tanúvallomásából:

KÉRDÉS: Tudott-e ön arról, hogy Peles Gizella éjszakánként többször sírt félelmében?

IGAZGATÓNŐ: *(Szülésektől megduzzadt test, hasa fölött elvész a melle. Aprógöndör frizurátlan haját lila sál fogja le, szövetruháján is hosszú lila gyöngysor. Püffedt ujjába belesüpped a karikagyűrű. Sokat gesztikulál.)* Hallottam róla, de tudomásom szerint ez régebben fordult elő.

KÉRDÉS: Miután a lányok jelentették az éjszaka történeteket, ön mit csinált?

IGAZGATÓNŐ: Beszéltem az igazgató kartárrsal, s az ő javaslatára írásban jelentést tettem az illetékes tanácsi szerv felé.

KÉRDÉS: Ezt megelőzően, vagy ezt követőleg beszélt-e Biczók Saroltával?

IGAZGATÓNŐ: Nem.

KÉRDÉS: Miért?

IGAZGATÓNŐ: Úgy gondoltam, ez már a feletteseimre tartozik.

KÉRDÉS: Tehát kétkedés nélkül hitelt adott a lányok szavának? Mi oka volt erre?

IGAZGATÓNŐ: Kérem, egy pedagógusnak feddhetetlennek kell lennie. A gyanú árnyéka se férhet hozzá. Meg aztán — őszintén szólva — én is el tudtam képzelni, hogy Biczók kartársnő furcsa kapcsolatokra törekszik.

KÉRDÉS: Tapasztalt valami rendellenességet Biczók Sarolta magatartásában?

IGAZGATÓNŐ: Ő igazán különös természetű lány. Nem olyan átlagos. Mindig is túl férfiasnak és nyersnek találtam a viselkedését. Figyelmeztettem emiatt, hiszen leánykollégiumban működött, nem engedhettem, hogy úgy bánjon a kislányokkal, mint valami javítóintézet növendékeivel. Aztán az öltözködése . . . Kizárólag kosztümöt hordott, magas nyakú blúzokat, a haját is fiúsrá nyíratta. Az érettségi banketten ugyanúgy angolkosztümben, lapos sarkú cipőben jelent meg, mint az inspekción. Ugyanakkor ren-

geteget cigarettázott, ujjai sárgák voltak a nikotintól. Kossuthot szívott. Semmiféle nőies vonást nem tudtam benne fölfedezni. A lányokat magázta, és sose szólította keresztnevükön. Mit mondjak még?

TÁRGYALÁS UTÁN

Az öregek két törzsasztala csak erről beszél. És végre megvan az egységfront: teljes egyetértésben szidják Biczók Saroltát. A kertészek asztala kinyomozta, hogy szakérettségivel került a főiskolára. Jellemző az ilyen gyorsalpaló káderekre. A napszámosok törzsasztala kimondta rá, hogy elárulta a paraszti osztályt. Átvette a polgárság romlott erkölcsét. Jellemző az értelmiségre.

Czirbus Lajos házigazdám elégedetlen a tárgyalás menetével. Szerinte a bíró sumákol és megzavarja a tanúkat. Persze az ülnökök is málészájúak. Egyik se kérdezte meg például, hogy tartott-e ez az úgynevezett tanárnő politikai elbeszélgetéseket. Így persze az elvi problémák a felszín alatt maradnak. Mert az ilyen romlott erkölcsű nőszemélyről más is kiderülhetett volna még.

Este megkerestem P. G.-t és Sz. Á.-t a kollégiumban. Engedélyt kértem az igazgatótól, hogy magammal vigyem őket, és séta közben beszélgethesünk. Az engedélyt megtagadta. Viszont felajánlotta, hogy a klubszobában egy nevelő felügyelete alatt váltsak szót velük. Megköszöntem és ott hagytam.

Ma megvolt a vád- és védőbeszéd. Az ügyész az igazgatót idézte: „Egy pedagógusnak feddhetetlennek kell lennie. A gyanú árnyéka se férhet hozzá.” A védő hivatalból kirendelt volt, ahhoz képest igazán szépen lelkesedett. Igyekezett a hallgatóság érzelmeire hatni. Már majdnem kimondta, hogy a koronatanú csak egy hisztériás bakfis, de aztán észbe kapott, és helyette a változó korban előforduló „idegegyensúly-bomlás”-ról beszélt. Hát nem gyönyörű? Ideg-egyensúlybomlás. Emlékkönyvbe kellene jegyezni. Az ítélethirdetést holnapra halasztották. Most már mindenki a büntetést találgatja. Vajon leültetik-e egyáltalán? — veti fel a kérdést mennydörgő eréllyel a kertészek törzsasztala — vagy szabad utat adunk az erkölcsi zűllés továbbterjedésének?

A szónoklatok után elkaptam a lányt. Bemutatkoztam. A hatás nem maradt el. Igazán újságíró? — rezzentek a babaszempillák. Pelles Gizella koronatanú arca másodpercek alatt átrendeződött. Csodálatos átváltozás, amint a zavart-ideges-affektáló kamaszlányból ünnepelt színésznő lesz. Már szinte számon volt a kérdés: és az idei cannes-i filmfesztiválon viszontláthatjuk a művésznőt? — vagy: — Szereti az ultramarinkék fényeffektusokat? Mind eheylett végül azt mondtam neki:

— Azért állati jó hecc ez, mi a véleménye?

Előbb megütközött, elvesztette sztármosolyát, aztán fokozatosan megnyugodott és belement az utcámba. Egy vállrándítással ment bele.

— Mondja meg őszintén, mikor főzte ki?

Megijedt. Körülnézett, hallotta-e valaki?

— Hogyhogy kifőztem?

— Nagyon utálja ezt a nőt?

— Kibírhatatlan öreglány. Tönkretette az életemet. Irigyelte tőlem a fiúkat, azért piszkált folyton. Mert ő nem kellett senkinek.

— Jól kitolt vele.

— Én?

— Persze. Ezt megemlegeti, amíg él.

Elmosolyodott. Büszkeség volt a mosolyában.

— És a barátnője elhitte magának?

— Én nem hazudtam — visszakozott gyorsan —, a szintiszta igazat mondtam.

— Engem is át akar ejteni?

— Én senkit se . . .

Hirtelen szembefordultam vele, de továbbra is cinkos barátsággal beszéltem hozzá.

— Amikor felriadt álmából, félig volt csak észnél. Akkor tényleg azt hitte, Biczók Sarolta akart magától valamit. Később rájött, hogy ez csak zűrzarvaros félálom lehetett. De addigra továbbadta Széll Áginak, és reggel az igazgatónő előtt már igazán nem éghetett le a hazugsággal. Még később észrevette, hogy nem is olyan rossz buli ez. Kicsit megtáncoltathatja az öreglányt. Így van?

— Maga bajba akar engem keverni?

— Dehogy. Csak kíváncsi vagyok, jól kombináltam-e?

— Maga ne kombináljon az én bőrömrre. Ez egy gonosz, irigy dög, és megérdemli — tudja — megérdemli . . .! Semmit se bántam meg!

A bíró hazautazott a délutáni vonattal. Előbb az öreg nyugdíjas ünlökkel próbálkoztam.

— Nézze — mondtam neki —, én sarokba szoritottam azt a lányt. Kiderült a hazugság.

— Miféle hazugság?

— Az egész história egy hisztériás kamaszlány bosszúja.

— Maga, elvtársam, csak ne szorítsa sarokba az ilyen jóképű diáklányokat. Egykettőre elmegy innen, aztán nekünk hagyja a bajt. A lány megtette az érvényes vallomását.

— De ha nem mondott igazat?

— Mért higgyek én inkább magának, mint neki? Aztán hallotta, a barátnője is a tanárnőre vallott. És az igazgatónő alaposan bemutatta azt a nőszemélyt. Talán rokona magának ez a Biczók Sarolta?

Szaladtam a másik ünlökhöz. A mindvégig szótlan kis tanítónő megijedt tőlem.

— Nem is tudom, nem is tudom. Ebben az ügyben már annyian exponáltak magukat. Az igazgató kartárs . . . az osztály . . . és mindnyájan csak szégyenben maradnánk. Az is lehet, hogy magának hazudott az a lány. Egy csinos fiatalember kedvéért sok mindenre képesek ezek a kamaszlányok. Én ismerem őket, higgye el.

Megsüthetem az igazságomat. Czirbus egész este füstölgött.

— Ilyen szégyent a mi városunkban . . .

— Ha elítélik, az lesz a város szégyene.

De nem hallgatott rám, csak a magáét hajtogatta.

— Ezt magyarázom az elvtársaknak. Elengedtük a fiatalságot. Elengedtük a kezüket. Aztán csak tévelyegnek.

(Ezt a szöveget nyilván még a régi plébánostól tanulta, csak azóta összekeveredett az alapfokú szeminárium anyagával.)

— A mozi, az irodalmak meg a táskarádió . . .! (Végre megtalálta a legfőbb Rosszat. Félórás dörgedelem következett a táskarádió ellen. Aztán sort kerített az irodalomra is meg az újságokra.)

— A sajtó első oldalán a sok meztelen nő, a versekben csupa disznólkodás, erre tanítjuk az ifjúságot. Itt van, tessék, megmutatkozik a nyugatmajmolás gyümölcse. (S megint előlről.)

A cukrászdába menekültem. A felszolgálólány a fekete mellé szervírozza a kérdést: — Mit gondol, szerkesztő úr, mennyit sóznak az öreglányra? Maga biztosan sejtí az ítéletet.

A szomszéd asztalnál hölgyek ülnek. Harmincöt és ötven között. Jól konzerváltak, egyszerű, de finom pulóvereket viselnek, szájuk sarkában ott a szigorranc. Pedagógusok. Egy diszkréten öszülő nő az ötvenes évjáratból:

— Tudjátok, én lassan megöregszem, de még mindig nem érem fel ésszel, amit manapság egy nyolcadikos lány természetesen vesz. Az egyetemista fiam szokta mondani: anyu, anyu, te gyógyíthatatlan naiv maradtál.

— Irtózom minden perverzítástól — borzong a másik, a harmincöt évesek közül. — Belegondolni is rettenetes . . .

Megint az ötvenes:

— No és ha a leány nem tiltakozik, talán sose derül ki. A szomszéd épületben az orruk előtt fertőzi a fiatalokat.

— Most az egyszer karakán volt a direktor. Úgy látszik, az ő türelmének is van határa.

— Valami borzasztónak kellett itt történni, hogy már a pedagógusok között is . . . És mennyi mindent hall az ember mostanában. Éppen tegnap mesélték a vonaton . . . (Összebújnak, tágul a szemük, hol nevetés robban belőlük, hol felháborodás. És közben mondatfoszlányok:)

— Nem ismered, az a barna kis molett . . . — természetesen nem tudja . . . — a gyereket is ebben a szellemben . . . — sőt maga a rendőrség . . .

Végül a szentencia egy negyvenes szájából:

— Hiába no, elvették tőlük a valláserkölcset, és nem adtak cserébe semmit. Végtére nem lehet ideálok nélkül élni.

Biczók Saroltát fölmentették. Az ügyész súlyosbításért fellebbezett. Az ítéletben ez volt: a bíróság bűncselekmény hiányában fölmentette. Az indoklás hivatkozott az orvoszakértő véleményére, amely szerint Biczók Sarolta fiziológiásan teljesen egészséges, semmiféle nemi elferdülésre nem hajlamos. Sok-sok latin szó, a vádlott, a fölmentett vádlott lehajtott fejjel túri, hogy a fiziológiáját elemézzék.

Czirbus sértődötten áll az első sorban, ezt az egészet bizonyára a kertészek titkos manőverének tartja, amit azért hoztak össze, hogy őt lejárassák a békeszerető altornyai emberiség előtt.

Nem tudom, hogyan szólítsam. Végül „tanárnő” — kiabálok utána. Meg se fordul. Elszokott ettől a megszólítástól. Sikerül utolérnem.

— Beszélgethetnénk?

Csodálkozik. — Miről?

— Újságíró vagyok.

— Megírja?

— Szeretném.

— Az nekem szörnyű lesz.

— Más nevekkal.

— Ügyis kitalálják. — Legyint. — Tulajdonképpen mindegy. A tárgyalás nagyobbik fele ügyis nyilvános volt, azt ír, amit akar.

— Elkísérhetem?

— Az állomásra megyek. Joga van ugyanezen az úton jönni.

— Nem a jogaimról van szó.

— Hát... a kötelességeiről?

— Igen.

— Ugyan? Miféle kötelessége lehet magának?

— Például leírni az igazat.

— Hallotta. A bíró mindent elmondott. Latinul is, magyarul is.

— De én magától...

— Tőlem? Tőlem akarja hallani, hogy fiziológiásan egészséges vagyok, és semmiféle perverzítésra nincs hajlamom? A szeretőimet nem tudom felsorakoztatni tanúnak, sajnos nem voltak. Most sajnálom csak igazán.

— Hova utazik?

— Nem tudom.

— Honnan jött ide?

— Apáméktól. De nincs kedvem visszamenni.

— Mért?

— Úgyse hiszik el, hogy fölmentettek. Csak akkor hinnék el, ha Altornyán maradnék. Ha a kéthavonként megírt levelükön ez lenne a címzés: Biczók Sárolda tanárnő, Altornya, Leánykollégium.

— És ez nem lehet.

— Nem.

— Járt a művelődési osztályon?

— Jártam.

— Mit mondtak?

— Azt mondták, a bírói ítélet az egy dolog, a pedagógus munkakör betöltése egy másik dolog. Örüljek, hogy ennyivel megúsztam, és tűnjek el innen.

— Hiszen a bíróság teljes mértékben rehabilitálta.

— A bíróság.

— Mihez kezd most?

— Nem tudom.

— Keresse meg az ügyvédjét.

— És miből fizessem?

— Nem maga fizeti. Az fizeti, aki szembehelyezkedik a bírói döntéssel.

— Ugyan kérem...

— Nem hisz benne?

— A jogi igazságszolgáltatás nem minden. Itt mindenkinek külön igazságszolgáltatása van. Egyik nem veszi figyelembe a másikat. Olyan ez, mint a külföldön szerzett diploma, ami itthon semmit sem ér. Belőlem nem lesz pedagógus többet.

— Legalább harcoljon! Harcoljon ügyvéddel, papírokkal, még én is az eszköze vagyok.

— Maga?

— Az az újság, amelyikben leközlük ezt a disznóságot.

— Az újság csak egy darab papír. Egy napig él. De én elélhetek még

30—40 évet.

— Miért utálta magát ez a Peles Gizella?

— Nem voltam népszerű nevelőtanár. Megköveteltem a rendet.

— És nem bántotta, hogy nem szeretik a diákjai?

— Nem ágaskodtam a szeretetük után.

- Persze. De talán jólesett volna . . .
- Nem vagyok érzelmes természetű. Úgy gondoltam, fontosabb, hogy rendszeren tanuljanak, meg tisztességesen viselkedjenek.
- A kettőt nem lehet összeegyeztetni?
- Kérem, az ember nem bújhat ki a bőréből. Amint látja, Peles Gizella se bújt ki belőle.
- Azt terjeszti, maga irigyelte az udvarlói miatt.
- Különös logika. Az udvarlót irigyeltem, miközben vele próbáltam fajtalanzkodni? A magányosságot sokféleképpen lehet magyarázni. Még úgy is, hogy bírói tárgyalás legyen belőle. Egy hisztériás gyerekek eszébe jut, hogy késsel fölvágja valakinek a hasát. A többiek pedig nem ütik ki kezéből a kést, dehogyis ütik, sőt drukkolnak neki: „gyerünk azzal a késsel, nézzük meg jobban, mi van a hasában”. Minden jöttment hisztériának joga van belenézni a hasunkba. Mit bólogat? Maga is védtelen. Van felesége, van gyereke, akikkel igazolja magát? Egy barátnő legalább alibinek? Ha nincs, akkor csak az istenben bízhat. Nagy megnyugvás, érdemes rászokni a hitre. Különben már én is összevissza beszélek. Ragadós a hisztéria.
- Beszélek az osztályvezetővel.
- Megteheti. Az igazolvány erre is följogosítja.
- Nem kíváncsiságból. Legalább a címét adja meg.

Igazi osztályvezető. Szemléltetni lehetne rajta az osztályvezetőséget. Gömbölyű test, kerekded, kopaszodó fej, egyetlenes műfogsor-mosoly.

- Melyik újságtól? — érdeklődik szívélyesen, de bizonytalan válaszmorra — hisz magam se tudom, melyik újságnak, vagy csak a fiókomnak dolgozom — gyorsan begombolkozik. Igaza van Biczók Saroltának, itt csak az igazolvány segít. Utoljára négy évvel ezelőtt vettem elő, amikor nem tudtam másképp bejutni egy falusi ktsz asztalosműhelyébe.

— No igen, igen — nyitódnak lassan az osztályvezetői gombok —, természetesen megértem az ön emberbaráti gesztusát.

Félbeszakítom.

— Szó sincs emberbaráti gesztusról. Az érvényes bírói ítélet konzekvenciái érdekelnek.

- Pardon — finom, de győzelmes mosoly —, az ítélet nem jogerős.
- Igaz. És ha jogerőre emelkedik?
- Jóslásokba nem bocsátkozhatom. De ön ugyebár nőtlen?
- Nem értem az összefüggést. Egyébként nőtlen vagyok.
- Gondoltam. Ilyenformán nem tudja elképzelni annak a szülőnek a lelkiállapotát, akinek gyermekét egy ilyen hírű személy gondjaira bízánk.
- De ha felmentik . . .
- Kérem, én mégiscsak azt mondom, nem zörög a haraszt . . .
- Szóval kétségbe vonja a bírói döntés igazságát?
- Nem vagyok jogász.
- Mint nem jogász?
- Mint nem jogász se teszek felelőtlen kijelentéseket. Mindazonáltal az már a művelődésügyi szervek feladata, hogy a szükséges tanulságot levonják.
- Éspedig?
- Jelen esetben azt, hogy Biczók Saroltának más pályán kell érvényesülnie a továbbiakban.
- Azt is megakadályozza, hogy esetleg az ország távoli részén elhelyezkedjen?

— Alkotmányunk minden ember számára biztosítja a munkához való jogot. De arra nem tér ki egyetlen cikkely sem, hogy bizonyos személyek ezt a jogot csak pedagógusként gyakorolhatják.

Tisztelt Czimer Úr!

Ön egy évvel ezelőtt nagy érdeklődést tanúsított a sorsom iránt, s mivel tudomásom szerint ennek semmiféle újságcikk következménye nem lett, én is nagyobb bizalommal fordulok önhöz.

Azt is írhatnám, hogy a segítségét kérem. De tulajdonképpen se öntől, se mástól nem várok már segítséget. Inkább a sorsom alakulásáról szeretném tudósítani, ha még nem felejtette el azt a szerencsétlen altornyai botránypert, aminek annak idején közönsége volt. Idestova két éve dobtak ki a kollégiumból, és nyolc hónapja hozta meg a másodfokú bíróság a jogerős, fölmentő ítéletet. Szóval fölmentő ítélet van, állás viszont nincs. Az eltelt időben voltam tsz-napszámos, idénymunkás a konzervgyárban, alkalmi takarítónő és bedolgozó a háziipari szövetkezetben. Többre nem vittem, hiszen a főiskolán kívül más szakképzettségem nincs. Jelenleg semmiféle munkaviszonnyal nem dicsekedhetem, mert a háziipari szövetkezet kesztyűrendelését lemondták. Így az én kesztyűimre sehol sem tartanak igényt. Leveleimre még a szüleim sem válaszolnak, tehát nem fogok meglepődni, ha ön válasz nélkül hagyja soraimat.

Tisztelettel:

Biczók Sarolta

Levél K. L. folyóirat-szerkesztőnek:

Kedves Tanár Úr!

Remélem, nem sértem meg, ha maradok a régi megszólításnál, s ezzel rosszemlékű tanáréveire emlékeztetem. Mindössze azért zavarom, hogy egy csomó, vasvillával összehányt jegyzetanyagot a gondjaira bizzak. Ha úgy látja, lehet belőle valami, szívesen dolgozom rajta. Potyára viszont — elnézést az őszinteségért — nincs kedvem. Annál is inkább, mert ebben az ügyben már eddig is sokat dolgoztam hiába.

Nem fordultam volna a tanár úrhoz, ha Biczók Sarolta levele — egy évvel a történetek után — nem borítja ki belőlem ezt az egész históriát. Így azonban nagyon szeretném, ha minél előbb, s minél többen olvasnák, hogyan lehet és hogyan nem szabad banni egy emberrel. Abban is reménykedem, hátha a nyomdafesték felébrésztene az illetékeseknek — nem az emberségét, arra nem számítok, hanem — a hiúságát. Biczók Saroltának végső soron mindegy, hogy emberségből vagy hiúságból segítenek rajta.

A régi tisztelettel üdvözli tanítványa:

Czimer Miklós

Ui.: A jegyzetek között akadnak magánjellegű bejegyzések. Kérem, azokat ne vegye figyelembe, a végleges szövegbe — ha lesz ilyen — úgyse kerülnek bele. Csatolva küldöm a félbemaradt riportsorozat elkészült darabjait is.

Kedves Miklós!

Hamarosan megkapod a nyomdai levonatot. A cím marad, riportsorozatod eredeti címe: Üdvözet Altornyáról.

K. L.
főszerkesztő

Lehel István rajza